

Türkçede Bir Yapım Eki Olarak +DAn Eki ve İşlevleri

Nesrin Bayraktar *

(Ankara)

Soğuk havaları hiç sevmeyen

Uwe Hocamın 60. Yaşına

sıcacık bir armağan olması dileğiyle

Özet: Türkçenin bilinen en eski yazılı kaynakları olan Orhon Yazıtlarından bu yana kullanılan +DAn eki, baskın olarak ayrılma durumu eki olarak çekim eki karakteri taşır. Türkçenin diğer dönemlerinde biçimsel olarak farklılıklar gösteren ek, temelde bir nesne ya da yerden ayrılma, uzaklaşma ya da terk etmeye vurgu yapar. Ekin Türkiye Türkçesinde çeşitli ad soylu sözcüklerden özel ad yapımında yaygın olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca bu ek; ad soylu sözcük tabanlarından sıfatlar ve zarflar da yapabilmekte; mecaz anlamlı sözcükler oluşturabilmektedir. Bütün bu özelliklerinden dolayı ek, Türkçenin addan ad yapım ekleri arasında yer alacak niteliktedir.

Anahtar Sözcükler: ayrılma durumu; çekim eki; yapım eki

Abstract:

The suffix +DAn which has been in use since Orkhon Monuments, the oldest written documents of Turkish, primarily functions as an inflectional suffix denoting an ablative case. Although it appears to have different forms in various periods of Turkish, the suffix signifies motion and departure away from an object or a place. It appears that the suffix is

* bayraktar.nesrin@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi.

commonly employed in Turkish to coin nouns from nouns. Additionally, the suffix is also instrumental to create adjectives and adverbs from nouns and coin figurative expressions. Considering such features, the suffix can also be classified safely with other derivational suffixes that make nouns from nouns.

Keywords: ablative case; inflectional suffix; derivational suffix